

Slavík Gizar

Pohádka albánská

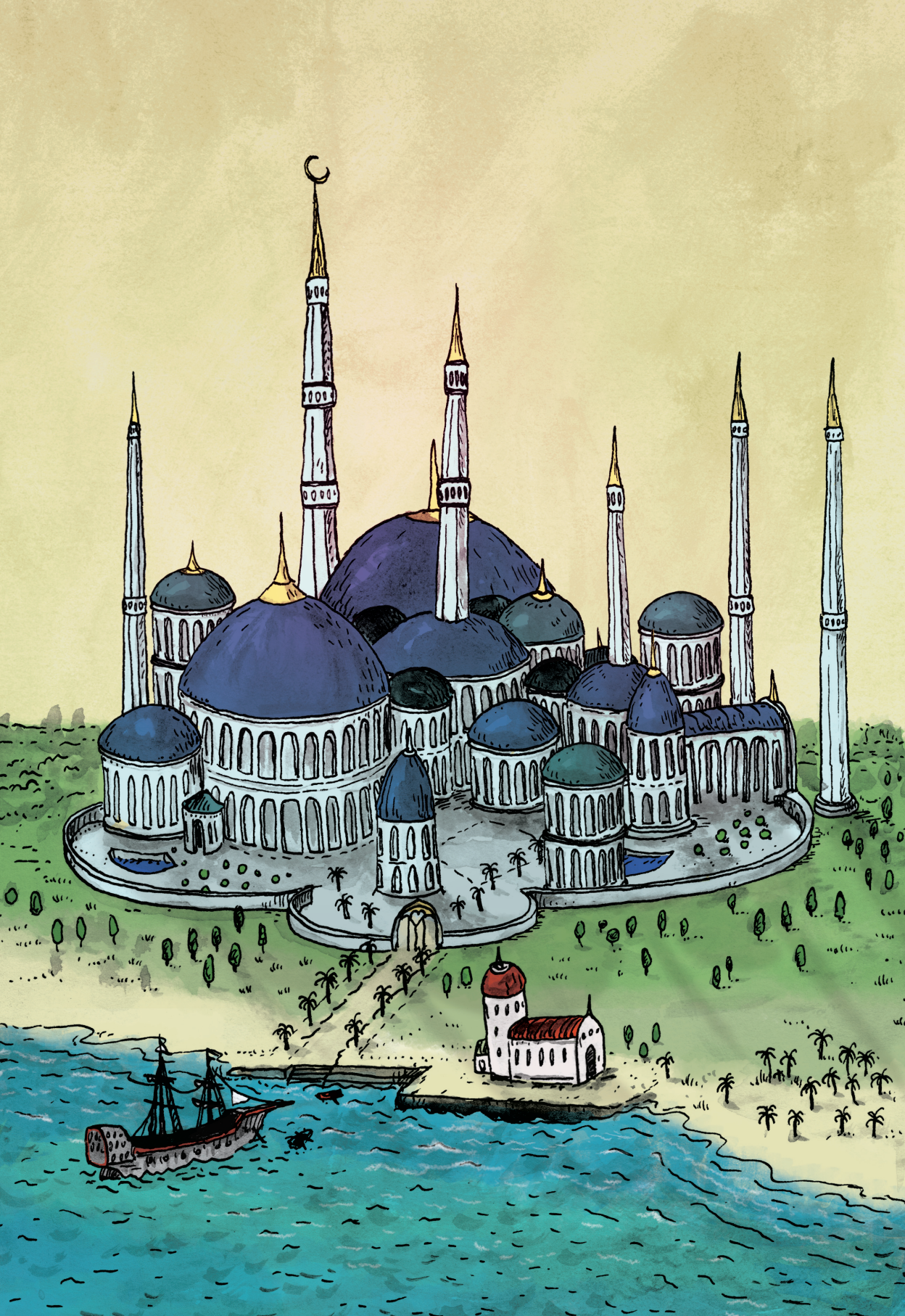
Byl jednou jeden král a ten měl tři syny. Jeho jedinou touhou však bylo postavit Bohu mešitu tak krásnou, jaké v žádné říši není. I postavil mešitu, a když s ní byl stavitel hotov, vešel král do ní, aby se pomodlil. Ale tu potkal starého dervíše a ten mu řekl:

„Mešita je pěkná, ale modlitba v ní nic neplatí.“

Tu se král zarmoutil, poručil ihned, aby mešitu zbourali, a na jiném místě dal budovat mešitu mnohem krásnější. A když byla dokončena, šel do ní vykonat své modlitby, ale zase se objevil onen dervíš a zase mu řekl:

„Mešita je pěkná, ale modlitba v ní nic neplatí.“

Co tedy králi zbývalo? Dal strhnout a rozbořit i tuto mešitu a na jiném místě stavět novou, tak krásnou, nádhernou a nákladnou, že podobné ještě nikdo v světě nespatriil. Celé jeho jmění i všechny jeho příjmy na to padly; a když byla hotova, král šel, aby se v ní pomodlil. Ale i tentokráte se objevil před ním dervíš, pokýval hlavou a řekl: „Mešita je pěkná, ale modlitba v ní nic neplatí.“

Tehdy zarmoutil se král velice, neboť byl chud a neměl, z čeho by dal mešitu strhnout, natožpak aby měl na postavení nové. Trápil se a chřádl tím tak, že i jeho synové to zpozorovali a zeptali se ho, co mu je.

„Synové moji,“ odpověděl jim s hlubokým povzdechem, „odmalička jsem si přál postavit Bohu mešitu. Celé jmění jsem na to obětoval a hle, modlitba v ní není nic platna.“

„Pročpak je neplatna?“ zeptali se synové.

„Pokaždé, jdu-li tam,“ odpověděl otec, „potkám dervíše, který mi řekne: Mešita je pěkná, ale modlitba v ní nic neplatí.“

„Královský otče,“ odpověděli synové, „jdi tam zítra a modli se a my si dáme pozor na dervíše. Musí nám říci, co na tom je.“

A tak také učinili. Sotva se král začal modlit, objevil se derviš a řekl mu:

„Mešita je pěkná, ale modlitba v ní nic neplatí.“

Ale synové ho u dveří popadli a chtěli vědět, proč tak černě hovoří.

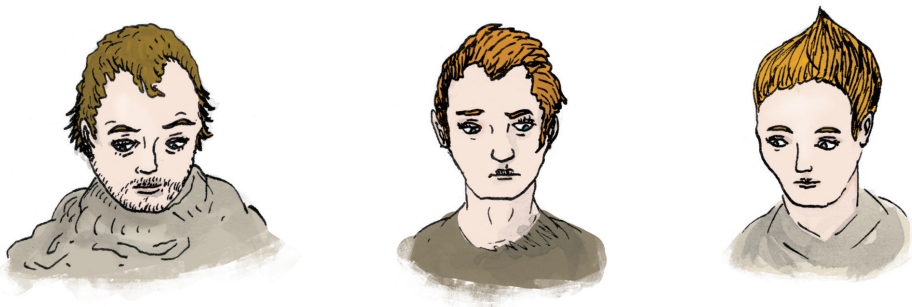
„Mešita je vskutku nejkrásnější na zemi,“ odpověděl derviš, „ale dokud v ní nebude slavík Gizar, modlitby v ní budou neplatny. Bude-li však v ní zpívat slavík Gizar, bude to nejkrásnější chrám na světě.“

„A kde je slavík Gizar?“ zeptali se ho synové.

„Sám nevím,“ odpověděl derviš, „jen jsem kdys o něm slyšel.“

Tehdy se rozhodli synové královi, že se vypraví hledat slavíka Gizara. Král jim v tom bránil, ale nezabránil. Vzali svoje věci a jídlo na cestu a šli, a ježto byl jejich otec velmi chudý král, nenesli toho věru mnoho.

Když ušli asi dvacet dní cesty, přišli na místo, kde se rozcházeły tři cesty. Na

dvou cestách bylo napsáno: „Kdo jde tudy, vrátí se.“ Na třetí cestě však stálo: „Kdo jde tudy, nevrátí se.“ Bratři se zastavili a radili, kdo kudy půjde, a nejmladší pravil:

„Rozdělíme se tu a rozejdeme, ale dříve ještě tu necháme každý svůj prsten; kdo se vrátí první, pozná to po prstenech a půjde hledat ty druhé.“

Uložili tedy po prstenu pod kámen, objali se a rozešli. Nejmladší se pustil cestou, na níž stálo: „Kdo jde tudy, nevrátí se.“ Tamti dva šli, odkud bylo možno se vrátit. Nejstarší šel a šel, a když mu došly peníze i jídlo, usadil se v jedné vesnici jako holič. Druhý šel a šel, a když mu došly peníze i jídlo, usadil se v jedné vesnici jako kavárník. Ale nejmladší přišel do divočiny, kde nebylo ani vesnice, ani hospody, ani človíčka, jen divá zvěř a diví tvorové. Cestou přišel na divou ženku, ta se česala bodlákem. Šel k ní, učesal ji hřebenem, celou hlavu jí očistil, vši jí vychytil. A když byl hotov, řekla mu:

„Co chceš za to, žes mi tak ulevil?“

„Nic nechci, ale zeptám se tě na něco,“ odvětil princ, „víš-li to, pověz to.“

„Tedy se ptej,“ řekla divá ženka.

„Hledám slavíka Gizara,“ odpověděl princ. „Znáš ho, či víš o něm, když se tak po horách touláš?“

„Neznám ho a nevím o něm,“ řekla divá ženka, „ale tady asi nebude. To musíš jít opačným směrem, neboť tady se začíná říše divokých šelem.“

„Půjdu, jak Bůh dá,“ odvětil princ, rozloučil se s divou ženkou, ale nešel zpět, nýbrž vpřed a šel a šel, až přišel na kopec a tam byla chatrč tygrova. Tygr nebyl doma, jen jeho žena, a ta se chystala péci chléb. Když spatřila prince, polekala se:

„Copak tu chceš? Přijde-li můj muž, sežere tě.“

„Ať si dělá, co dělá,“ řekl princ, „jen když už jsem tady.“

Tygrova žena zatím rozdělávala v peci oheň, ale jinak nedovedla uhlí rozhrabat nežli prsty, a to se vždycky tak popálila, že po každém pečení zůstala deset dní nemocna. Když to princ viděl, řekl jí:

„Ukaž, naučím tě uhlí rozhrabávat!“

A šel, ulomil větvičku a tou uhlí rozhrabal. Když se tygrova žena naučila rozhrabávat uhlí, aby se nepopálila, zaradovala se velmi, dala principi najíst a napít a schovala ho v jedné bedně. Zakrátko potom přišel tygr domů, ale nespátřil ženu nemocnou v posteli, nýbrž čilou a čipernou. I rozzlobil se náramně a vrčel:

„Pročpak jsi nepekla chleba?“

„Pekla jsem chleba,“ řekla ona.

„Když jsi chleba pekávala, bylas vždycky nemocná,“ odsekl tygr. „Pročpak dnes nejsi?“

„Našla jsem prostředek, abych se nespálila,“ řekla žena. Pak mu ukázala, jak nyní rozhrabuje oheň, a dodala: „Kdybych tu měla člověka, který mě to-muhle naučil, taky bys ho sežral?“

„S takovým člověkem bych se pobratřil,“ odpověděl tygr.

Tu otevřela jeho žena bednu, řekla principi, aby vystoupil.

„Tady je ten člověk,“ řekla tygru a tygr šel, objal se s princem a uzavřeli spolu bratrství. Tygr se ho zeptal:

„Proč jsi sem přišel?“

Princ odpověděl:

„Hledám slavíka Gizara. Znáš ho či víš o něm, když se tak po lesích touláš?“

Tygr mu řekl:

„Takového ptáka neznám. Ale nedaleko odtud bydlí můj bratr lev, ten je ještě starší nežli já, už ani víček nahoře neudrží. Spadla mu přes oči, takže vůbec nevidí. Jdi tam, bratříčku, ale dej pozor. Na dvoře potkáš ženu mého bratra lva. Zrovna bude stát zády k tobě, přiskoč k ní tedy, polib ji na obě ruce a řekni: Jsem tvůj syn a tys má matka. A až se bude lev ptát z vnitřku domu, kdo to je, zavolej na něho: Já to jsem, přítel tvého bratra tygra. A půjdeš k němu a zvedneš mu jedno víčko, aby tě viděl. On by mohl vědět, kde je slavík Gizar.“

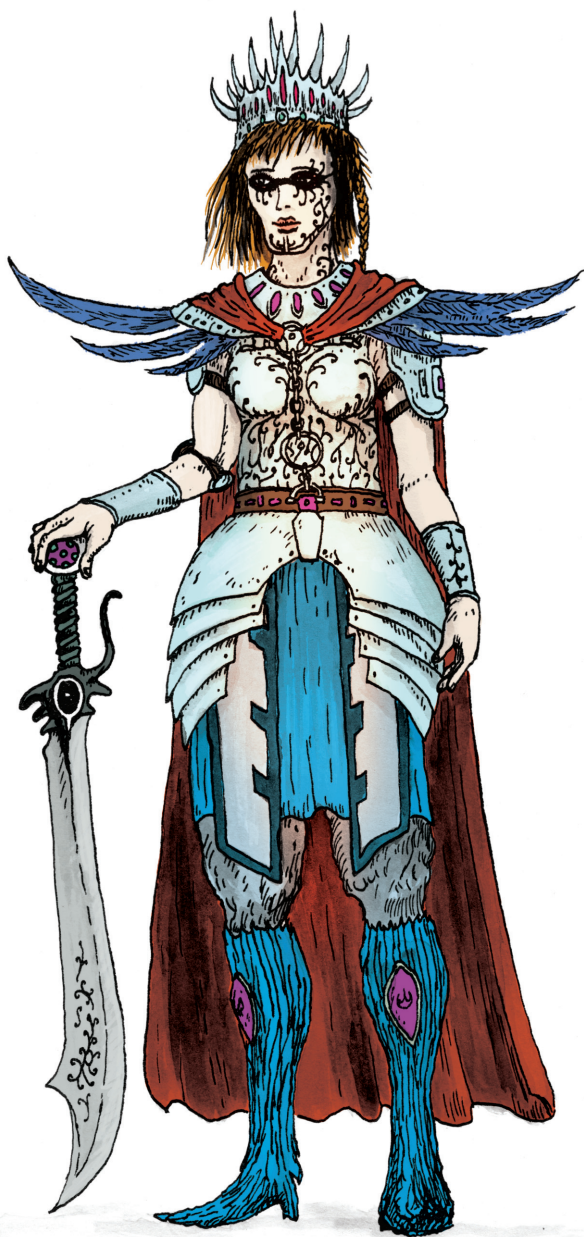
Princ se mu za ty rady poděkoval a hned se vypravil na cestu za lvem. Všecko bylo tak, jak tygr pravil. Princ políbil lvovu ženu na obě ruce, dostal se ke lvu, nadzvedl mu víčko a pověděl, kdo je a proč sem jde.

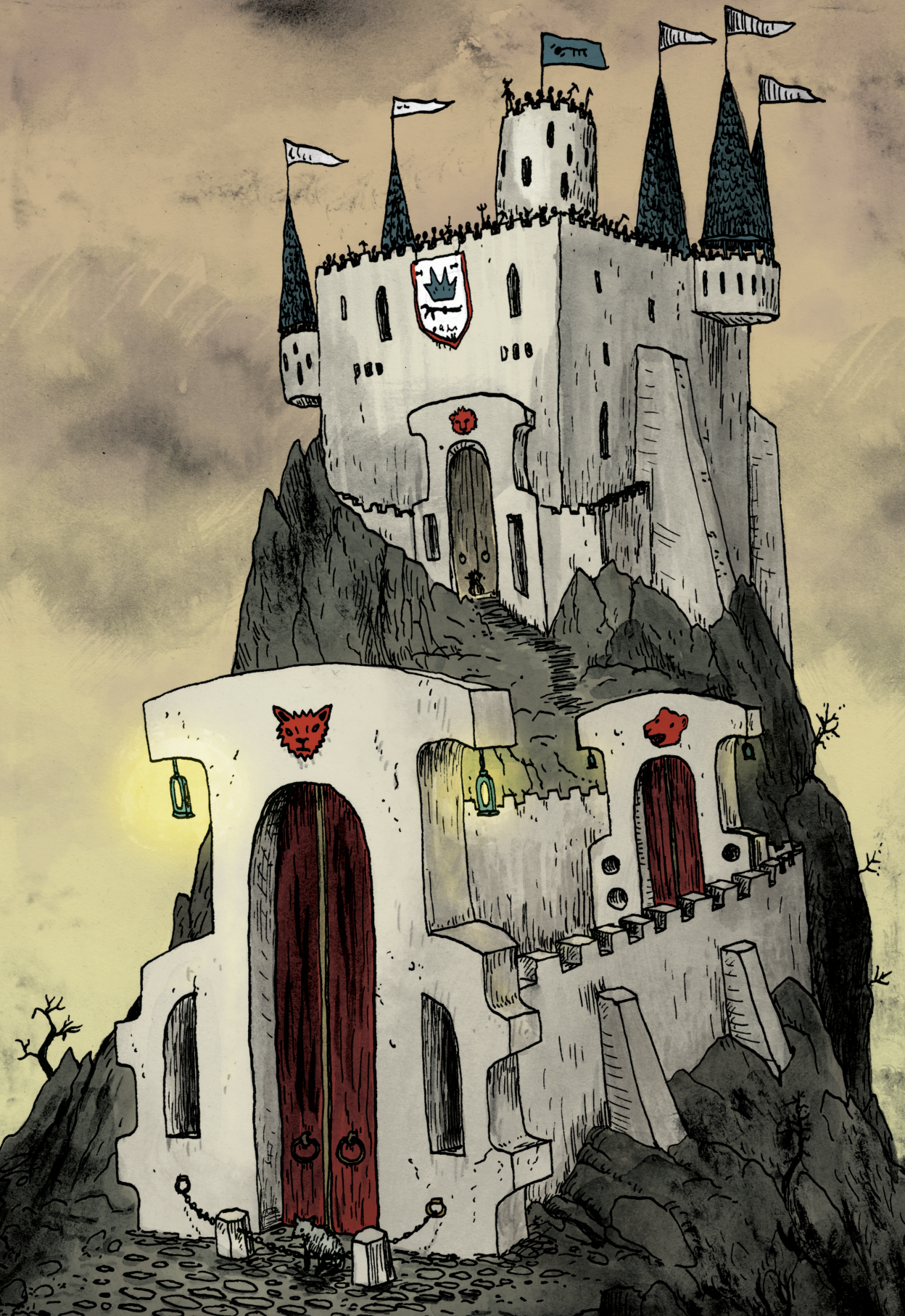
„Znáš slavíka Gizara, či víš snad o něm, když se tak po pouštích touláš?“

Lev se zamyslel a nakonec povídá:

„Obrať se odtud, příteli mého bratra! Není tu slavíka Gizara, nic jsem o něm nikdy neslyšel. Ten musí být zcela jinde, neboť za námi se už začíná říše duchů a tam jsem se ani já nikdy neodvážil. Vrať se, příteli mého bratra, slavík Gizar je někde na jiné straně.“

Princ se uklonil králi zvířat, poděkoval se mu, ženě jeho ruce políbil, ale rady jeho neposlechl, zpět se neobrátil, nýbrž šel svou cestou dále. A čím dále šel, tím do větší pustiny se dostával. Tvora živého neviděl, ani ptáčka, ani broučka, ani v prachu červíčka. Ale když byl v úplné poušti, přiletěly tři orlice, spustily se na něho a chtěly ho uklovat. Princ tasil meč, jedné orlici usekl zobák, jedné nohu, jedné křídlo. S vřeskem orlice odlétly a princ zas putoval dále. A přišel na šírou pláň, uprostřed pláně jezero, uprostřed jezera

ostrov, uprostřed ostrova domeček. Princ se přebrodil jezerem, prošel ostrovem, vstoupil do domečku, našel stařenku, která pekla preclíky. Jak ho spatřila, spráskla rukama:

„Kde se tu bereš, synku můj! Uteč rychle, než přijdou mé dcery a sežerou tě!“

„Ať dělají, co dělají,“ odpověděl princ, „jenom když jsem tady.“

Ale stařenka se ho ujala, dala mu najíst, dala mu napít, pak ho schovala do skříně. A v té skříně byl otvor, takže mohl vidět, co se v světnici děje. Stařenka prostřela na velký stůl, doprostřed stolu dala velkou nádobu s vodou, kolem rozestavila troje příbory a mnoho všelikých jídel. Zakrátko otevřela okno a ejhle – oknem přiletěly ty tři orlice, které tak na pláni posekal.

Orlice se snesly do nádoby s vodou, vykoupaly se v ní a v tu chvíli byly z nich tři překrásné dívky. Sedly si k prostřenému stolu, ale než začaly jíst, rozhlížely se a řekly stařence, své matce:

„Matičko, tady to voní člověčinou!“

„Samy voníte člověčinou,“ odsekla matka, „u lidí jste byly, lidmi jste načichly.“

Dívky orlice jí uvěřily a jedly. Když byly hotovy, zeptala se jich matka:

„Co byste dělaly, kdybych tu měla člověka?“

Nejstarší orlice se zasmála:

„Při duši toho chlapíka, jenž mi křídlo uťal – já bych mu pranic neudělala.“

A druhá řekla:

„Při duši toho krasavce, jenž mi nohu uťal – já bych mu pranic neudělala.“

A třetí promluvila zrovna tak a v tu chvíli otevřel princ skřín, vystoupil a řekl:

„Já jsem ten, který vás zranil.“

Orlice se zaradovaly, že zas toho hrdinu vidí, a hned se ho ptaly, co tu dělá.

„Hledám slavíka Gizara,“ odpověděl princ, „ale ať jsem se ptal, koho ptal, nikdo o něm nic neví.“

Orlice řekly:

„Víme, kde je slavík Gizar, ale co by ti to bylo platno? Nedostaneš se tam, a kdybys se i dostal, tři roky bys tam putoval.“

„Co mám tedy dělat?“ zeptal se junák.

„Služ nám každé po měsíci,“ odpověděly orlice, „a my tě tam pak za hodinu doneseme.“

Zaradoval se princ, každé z nich sloužil měsíc a po třech měsících ho donesly tam, kde byl slavík Gizar. A to bylo u víly a královny země; pět set strážců hlídalo její hrad, prvou bránu střežil vlk, druhou bránu střežil medvěd, třetí bránu střežil lev. Ale orlice donesly prince až na hradní dvůr, a to v noci, kdy královna země i pět set strážců i vlk i medvěd i lev spali. Princ vešel tedy do paláce a přišel až do ložnice víliny. Čtyři svíce stály u lože královnina a ty už dohořovaly, čtyři nové svíce stály na stole a uprostřed nich klec a v kleci slavík Gizar. Tiše vzal princ klec se slavíkem, ale než odešel, rozsvítil nové svíce a dal je místo těch dohořívajících, aby nic od nich v ložnici nechytl. Teprve pak se vykradl ven, ale jak vyšel z paláce, slavík Gizar začal tak silně pít, že se probudili všichni, i královna země i pět set strážců i vlk i medvěd i lev. Ale orlice junáka uchopily a letěly s ním jako vichřice nad říší královny země, nad říší duchů, nad říší šelem, nad říší divokých zvířat, až se s ním spustily na tom rozcestí, kde se před dávnou dobou rozešel se svými bratry. Tam se nyní rozloučil i s dívkami orlicemi, pak odvalil kámen a spatřiv, že tam jsou prsteny ještě všechny, vydal se na cestu za svými bratry. Našel i bratra holiče i bratra kavárníka, ti nechali

všeho a šli s ním domů. A slavík Gizar zpíval pořád tak nádherně, že ho všichni s úžasem a podivem poslouchali. A tak došli až k hluboké studnici a tam řekli oba starší bratři k nejmladšímu:

„Slez dolů do studny a načerpej nám vody, ať se napijem.“

Přivázali ho na lano a pomalu ho spouštěli do hloubky. Ale když byl v půli, přeřízli lano a nejmladší princ se zřítíl dolů do vody. Nebyla tam naštěstí hluboká, ale princ přece jen byl až po bradu ve vodě, jen hlava mu z vody vyčuhovala. Jeho bratři zatím vzali klec s ptákem a sami se vydali k carovi. Ale v tu chvíli, kdy shodili bratra do studně, slavík Gizar ztichl a už se neozval. Přišli tedy zamlkle ke dvoru a car děkoval jim za jejich námahu, ale stěží jen potlačil slzy, když se jich ptal, kdeže zanechali nejmladšího bratra.

I odpověděli oba bratři svorně:

„Ach, ten se zlumpáčil a jen se po světě potlouká.“

Caru se chtělo pro nejmladšího miláčka truchlit, ale na to věru neměl kdy, neboť víla a královna země vytáhla už s vojskem náramným, aby si zachránila slavíka Gizara a aby si vyžádala muže, jenž ho unesl. Tu se zvedl nejstarší ze synů carových a šel k ní; ona pak se ho zeptala:

„Kdes našel slavíka Gizara?“

Neměl mnoho času na rozmyšlenou a pravil:

„Na cypřiši.“

Tu ho dala pochopy svými zajmout a tak bičovat, že nevěděl bolestí, co se s ním děje. Když se o tom všem dověděl prostřední syn, polekal se tak nesmírně, že šel za carem, všechno mu vyznal a nic nesmlčel. Jak se starý car dověděl, že jeho miláček nejmladší syn je v studnici, ihned tam poslal sluhy

a úředníky, aby mu pomohli; a přišli právě včas, neboť byl tak zkřehlý zimou, že mu již hlava klesala pod vodu. Jakmile se pak objevil v paláci, slavík Gizar se rozezpíval a zpíval tak silně a tklivě, že všichni se sbíhali, kdo že to zpívá. Hlas slavíka Gizara se však nesl nade všemi, až se dostal k sluchu víly a královny země, která připlula po moři po parníku a poručila již děla namířit na královský palác. Jakmile tedy zaslechla Gizarův hlas, dala natáhnout červený koberec od carova paláce až na svou loď. A nejmladší princ se oblékl ve svůj nejkrásnější šat, vsedl na nejlepšího koně, klec se slavíkem Gizarem vzal do ruky a jel. Po koberci zvolna sestupoval a královna země mu vyšla vstříc.

„Tys ten, jenž odnesl Gizara?“ zeptala se královna země.

„Ano,“ odpověděl princ.

„A kdes ho našel?“ zeptala se znovu víla a královna.

A tu princ vyprávěl, všecko, jak se sběhlo a jak našel Gizara mezi svíčkami.

„Ano,“ řekla víla a královna země, „tak to bylo. A tím, žes mi vyměnil svíce, zachránils mne od uhoření. Proto tě nebudu trestat, ale odpustit ti taky jen tak nemohu. Tys mi vzal Gizara – já si vezmu tebe.“

Princ se uklonil a usmál se, neboť miloval vílu země a stále na ni myslel. I sestoupil z koně a podal jí ruku a vystoupili spolu opět po červeném koberci ke královskému paláci, podali klec s pějícím Gizarem starému otci, otec pak šel s nimi do své mešity. A jakmile se v ní rozlehl zpěv Gizarův, objevil se před králem starý derviš, uklonil se a pravil:

„Mešita je krásná, slavičí zpěv v ní je krásnější, ale modlitba v ní je nejkrásnější!“